

ÖĞRETMENLERİN NÖBET TUTMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa Öner HATIRNAZ¹
ÖZET

Eğitim öğretimin en temel ögesi okuldur. Okul, hedeflere ulaşmada planlanmış bütün süreçlerin gerçekleştiği bir çevredir. Okul da eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi; okulun fizikî imkânları, güvenlik ve disiplin gibi önemli ihtiyaçlarının giderilmesiyle mümkündür. Bu ihtiyaçların giderilmesinde ise büyük ölçüde öğretmenlere yüklenen okul nöbeti görevinin önemli bir rolü vardır. Araştırmada okulların işleyişinde bu derece büyük önemi olan okul nöbeti görevi sürecinde öğretmenlerin okul nöbeti hakkındaki düşüncelerini, varsa problemlerini ve nöbete ilişkin önerilerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma Rize ili Pazar İlçesinde liselerde görev yapan 115 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma tarama modelinde bir çalışmadır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan “Nöbet Tutma Davranışı” başlıklı anket yardımıyla toplanmıştır. Üç bölümden oluşan bu ankette birinci bölümde 5 adet kişisel bilgiye, ikinci bölümde davranışı sorgulayan 24 adet evet/hayır sorusuna, üçüncü bölümde ise 5 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir. Veriler elektronik anket aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın örneklemi uygunluk örnekleimidir. Verilerin analizinde öğretmen görüşleri son bölümdeki sorularla incelenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin okul nöbeti hakkında düşünce, problem ve önerilerini ortaya koymasına ve okul nöbeti hakkında yapılacak çalışmalara kaynak olabilmesi açısından önemli görülmektedir.

Araştırmadaki öğretmenlerin % 33’ü kadın ve % 67’si erkektir. Yapılan ki-kare testi sonuçlarında nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile alınan ücret memnuniyeti arasında, nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet arasında, medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul güvenliği, okul nöbeti, öğretmen nöbet görüşleri, nöbet davranışı

ABSTRACT

The key element of the education is school. It is an environment that all planned processes come true. Education process to be conducted healthily at schools is only possible on the condition that needs such as physical opportunities, security, and discipline are satisfied. School guard duty given considerably to teachers has a crucial role at meeting the needs. At this research, it has been aimed to determining thoughts of teachers about school guard duty, problems and their advices about this issue.

The research contains 115 high school teachers in Rize / Pazar. Through the research, a questionnaire called “the manner of guard duty” has been used to collect information. This questionnaire includes 5 personal, 24 yes/no and 5 open ended questions. During data analysis, teachers’ opinions are analyzed with the open ended questions. This study is important because it can show the thoughts, problems and advices of the teachers and also it can be a source for the future works about this issue.

In the study, 33 percent of the teachers are women and 67 percent are men. According to the results of the chi-kare test, there is a connection between satisfaction of the school guard duty and the payments. Besides, a similar connection has been found between satisfaction of the school guard duty and gender issue, also marital

¹ Müdür Yardımcısı, Pazar 10 Mart Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, orenaemu@hotmail.com

status and responsibilities about guard duty. Yet no connection has been found between the seniority of the teachers and anxiety about the guard duty.

Key Words: School security, School guard duty, teacher guard comments, guard behavior.

GİRİŞ

Okul, toplumun eğitim ihtiyacının karşılanmasıyla görevli toplumsal bir kuruluştur (Dönmez, 2001). Okul, çocukların özellikle de yeni başlayanların evleri dışında ilk defa toplum hayatına karıştıkları, başkaları ile sosyal alış-veriş yaptıkları, yeni arkadaşlar edindikleri, daha fazla fiziksel faaliyette bulundukları ortamdır. Öğrenciler günlerinin büyük bir kısmını okul veya eğitimle ilgili etkinliklerde geçirmektedir (Erkal ve Yertutan, 2010). Okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesinde öğrenci ve okul güvenliğinin sağlanması önemlidir. Gerçekten etkili öğrenmeler ancak öğrencilerin kendilerini güvenli bir çevrede olduklarını hissettikleri zaman gerçekleşebilir (Baran, 2002; Akt: Tabacanlı ve Bektaş, 2009). Kişinin kendisini güvende hissetmediği ortamlarda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi çok zordur. Güvenli olmayan bir ortamda sağlıklı bir eğitim-öğretimden söz edilemez (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007). Yaşanılan tehlikeler öğrencilerden, öğretmenlerden, yöneticilerden, okul binalarından kaynaklanabileceği gibi okulun hizmet verdiği toplumdan da kaynaklanabilmektedir (Özer ve Dönmez, 2007). Bunun için okulun her bir köşesinde, her bir öğrencinin, kendisini evinde olduğu gibi güvende hissetmesi gerekmektedir (Işık, 2004).

Okul güvenliği; sadece çevresel düzenlemeler oluşturmak ile sınırlı değildir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin sahip oldukları hakları bilmek ve onları korumaya çalışmakla birlikte, aynı zamanda okul personeli ve ailelere yönelik okula karşı güçlü bir bağlılık oluşturmak için okulu olumlu anlamda geliştirme sürecini de kapsamaktadır (Greene, 2005; Akt. Çankaya, 2009).

Okulların birçoğunda disiplin ve güvenliğin sağlanmasından nöbetçi öğretmenler sorumludur. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] öğretmenler, okulun bina ve tesisleri ve öğrenci mevcudu, yatılı gündüzlü normal veya ikili öğretim gibi durumları göz önünde bulundurarak okul müdürü tarafından düzenlenen nöbet çizelgesine göre normal öğretim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutarlar. Nöbet görevini yerine getirme ile ilgili hususlar resmi yazışmalar ile belirlenmiştir (MEB, 2017).

Milli Eğitim Bakanlığına (2017) bağlı kurumlar yönetmeliğine göre öğretmenler, eğitim ve öğretimin temel unsurlarından biri olarak nöbet görevini nöbet çizelgesine göre yerine getirirler. Nöbet çizelgesini hazırlama görevi ise müdür yardımcılara aittir. Müdür yardımcıları, öğretmen ve öğrencilerin nöbet çizelgelerini hazırlayarak müdürün onayına sunar ve nöbet görevlerini kontrol eder. MEB (2017) yine ilgili yönetmelikte müdürlerin görevleri şu şekilde ifade edilmiştir: 1. Öğretmenlerin ve öğrencilerin nöbet görev ve yerlerini belirlenmesini sağlar, onaylar ve uygulamaya koyar. 2. Özürleri nedeniyle görevine gelemeyen personelin yerine görevlendirme yapılması için gerekli tedbirleri alır.

Okuldaki bütün öğretmenlerin nöbetçi öğretmene yardımcı olacak şekilde görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde okulun güvenliği, öğrenci, veli ilişkileri, derslerin sorunsuz devam etmesi gibi faaliyetlerin sorumluluğu sadece nöbetçi öğretmene ait olacaktır. Etkili bir disiplin anlayışının ve uygulamasının yerleştirilmesi okul ve sınıf düzeyinde etkili bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır (Marzano, 2003; Akt: Nezihoğlu ve Sabancı, 2010).

Nöbet görevleri bir prosedür veya sıradan, basit bir olaymış gibi algılansa da; öğretmen, yönetici, sosyal öğrenme ortamı, örtük program vb. gibi birçok değişken ile birlikte düşünülmesi gereken bir kavram olduğundan

araştırılmaya değer görülmüştür. Birçok çalışmada da öğretmenlerin okuldaki nöbet görevlerine ilişkin ifadelere rastlanmıştır. Tüm bunlara ek olarak, alan yazında bu konuda yapılan araştırmalar sınırlıdır (Gündoğdu, Saracaloğlu, Altın ve Üstündağ, 2015).

Turhan ve Turan'ın (2012) yaptığı çalışmada da veli ve öğrencilerin %49,1'i okuldaki güvenlik eksikliklerinden öğretmenleri sorumlu tuttuklarını, Gömleksiz vd., (2008) nöbetçi öğretmenlerin teneffüste öğrencilerin birbirlerine uyguladıkları şiddette karşı ilgisiz kaldıkları, Yaman ve Ayar'a göre (2009) bazı öğretmenlerin bazı öğretmenlerce nöbet görevini layıkıyla yapmadıkları, Gündoğdu vd., (2015) öğretmenlerin nöbetlerde çok fazla şeyden sorumlu tutulduklarına, yöneticilerin nöbet yerlerini belirlerken subjektif davrandıklarına ve okul çevresinin nöbeti zorlaştırdığına ilişkin araştırma sonuçları bulmuşlardır.

“Nöbetçi öğretmenlik uygulaması” ya da başka bir ifade ile “okul nöbet görevi” okullarda daha çok teneffüs ve öğle yemeği vaktinde gerçekleştirilen bir görev mahiyetindedir. Öğrenci güvenliğinin en fazla risk altında olduğu teneffüs ve öğle yemeği vakitleri ise, okul kazalarının büyük bir bölümünün meydana geldiği zaman dilimleridir (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007; Eraslan ve Aycan, 2008). Teneffüslerde öğrencilerin koridorlarda ve okul bahçesinde başıboş ve kontrolsüz bırakılması, sınıfa giriş-çıkışlarda özellikle merdivenlerdeki koşuşturmalar çarpışmalara ve yaralanmalara neden olabilmektedir (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007).

Astor, Meyer ve Behre tarafından yapılan bir çalışmada, okullarda meydana gelen şiddet olayları daha çok koridorlar, kantinler ve okul bahçesi gibi yerlerde, özellikle öğrencileri denetleyecek bir yetkilinin olmadığı zamanlarda meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle nöbetçi öğretmenlik uygulaması riskli zaman dilimlerinde öğrencileri gözetim altında tutmayı ve olası riskli durumlara müdahale etmeyi gerektirdiğinden okul güvenliğinin sağlanması açısından önemli bir uygulamadır. Gerçekten ülkemizdeki okulların tümünde öğretmenler teneffüslerde öğrencilerin riskli durumlarla karşı karşıya kalmaması için nöbet tutmaktadır (Tabacanlı ve Bektaş, 2009).

Her uygulamada olduğu gibi nöbetçi öğretmenlik uygulamasına yönelik birtakım eleştiriler bulunmaktadır. Özellikle öğretmenler; bu görevin asli görevleri dışında olduğunu, öğretmenlerin özel bir güvenlik ya da ilkyardım eğitiminden geçmediklerini, dolayısıyla bu görevden sorumlu tutulamayacaklarını ya da böyle bir görev veriliyorsa karşılığında ücret verilmesi gerektiği yönünden eleştiriler yöneltmektedir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ise öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmıştır (MEB, 1973). Bu tanımlamaya dayalı olarak okul nöbet görevi her ne kadar eğitim ve öğretim hizmetleri dışında öğretmene yüklenmiş bir görev olarak algılsa da, okul yönetimlerince öğretmenlere yüklenmiş yönetsel ve yasal dayanağı, yaptırımları olan bir sorumluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifade ile okul nöbet görevi eğitimin, yönetim boyutunda yer alan ve yerine getirilmesi zaruri bir görevdir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul nöbet görevine ilişkin yayınladığı yönetmeliklerde de nöbetçi öğretmenlerin yerine getirmesi gereken iş ve işlemlerin, başka bir ifade ile bu süreçte neler yapacaklarının açıkça ortaya konduğu görülmektedir.

Yaman ve Ayar (2009) ise, okul polisi uygulamasını değerlendirdikleri çalışmasında okul polislerinin nöbetçi öğretmenleri okulda kontrol unsuru olarak gördüklerini ancak bazı öğretmenlerin görevlerini layıkıyla yapmadıkları görüşüne sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırma sonuçlarında görüldüğü gibi nöbet tutma davranışı ile ilgili çalışmalara rastlanmaktadır. Nöbet görevinin öğretmenin sorumluluğunun ötesinde çok daha ciddi bir eylem olduğu, özellikle öğrenciye müdahale anında eksik kaldığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmalarda benzer sonuçların elde

edildiği görülmüştür. MEB'in 2017 revize edilen nöbet yönetmeliğine yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu gerekçeyle araştırmanın problemini "Öğretmenlerin Nöbet Tutma Davranışlarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi" oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin nöbet tutma davranışlarına yönelik görüşlerinin öğretmenlik meslek alanı açısından belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1.Nöbet tutma davranışına yönelik öğretmen davranışlarının nasıl değişmektedir?
2. Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile alınan ücret memnuniyeti arasında ilişki var mı?
3. Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet arasında ilişki var mı?
4. Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ilişki var mı?
5. Öğretmenlerin medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ilişki var mı?
6. Öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında ilişki var mı?
7. İdarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında ilişki var mı?
8. Nöbet görevine tüm öğretmenler gerekli hassasiyeti aynı şekilde gösteriyor mu?
9. Nöbet sizce angarya bir iş midir?
10. Nöbetçi olduğunuz gün derslerinize geç giriyor musunuz? Dersleriniz aksar mı?
11. Nöbet tutma ile ilgili nelerin değişmesini istersiniz?
- 12.Nöbet tutmak size hangi kaygıları, korkuları yaşatır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma olan durumu betimlemeyi amaçladığından tarama modelindedir. Geçmişte ya da o anda varolan bir durumu varolduğu şekilde betimlemeyen,tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Temel amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırma grubu belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilip derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlar. Bu çalışmada amaçsal örnekleme türlerinden kullanılan uygun örnekleme yönteminde, ihtiyaç duyulan büyüklükteki bir grup belirlenene kadar en ulaşılabilir olan yanıtlayıcılardan başlamak üzere örnekleme oluşturulur (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmada 115 lise öğretmeninden veri toplanılmıştır.

Veriler ve Toplanması

Nöbet Tutma Davranışı Anketi 2017-2018 öğretim döneminde Rize ili Pazar ilçesinde görev yapan lise öğretmenlerine gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Lise öğretmenlerine uygulanan anket verilerinin sadece araştırma amaçlı kullanılacağı belirtilip öğretmenlerin objektif davranmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Anketin uygulama öncesinde ilgili alanyazın taranmış, nöbetle ilgili öğretmen ve üç ölçme uzmanından görüşleri alınarak ankete son hali verilmiştir. Üç bölümden oluşan ankette birinci bölüm kişisel bilgileri içeren değişkenlerden, ikinci bölüm 21 tane evet-hayır, üçüncü bölümde açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin % 33 'ü kadın ve % 67'si erkektir. Araştırmaya katılan öğretmen sayısı 115'dir. Medeni durum değişkenine göre öğretmenlerin % 84.3'ü evli ve %15.7'si bekârdır. Araştırmaya katılan öğretmen sayısı 115'dir. Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin %18,3'ü 1-5, %14,8'i 6-10, %20,9'u 11-15, %15,7'si 16-20, %21,7'si 21-25 ve %8,7'si 26 ve üzeri kıdeme sahiptir.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çalıştığı Okul Türü

Araştırmaya katılan öğretmen sayısı 115'dir. Çalışılan okul türü değişkenine göre öğretmenlerin %24,3'ü ilkokul, %24,3'ü ortaokul ve %14,8'i akademik lise, %34,8'i meslek lisesi ve %1,7'si diğer liselerde çalışmaktadır.

Çizelge 1. Öğretmenlerin Sahip Oldukları Branşa Göre Dağılımları

Okul Türü	N	%
İlkokul	28	24,3
Ortaokul	28	24,3
Akademik lise	17	14,8
Meslek lisesi	40	34,8
Diğer	2	1,7
Toplam	115	100

1. “Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile alınan ücret memnuniyeti arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Değişkenlerin kategorik olması sebebiyle 2*2lik tablolar üzerinden yapılan Ki- Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 2. Ki-Kare Testi Sonucu

	Ücret	Nöbet tutma memnuniyeti
X^2	36,739 ^a	32,357 ^a
Sd	1	1
Asmp. Sig.	.000	.000

Çizelge 2’de görüldüğü gibi nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile alınan ücret memnuniyeti arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile aldıkları ücret memnuniyeti arasında uyum olduğunu göstermiştir.

Benzer çalışmalara bakıldığında Demir ve Oral (2016) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin nöbet görevinden olumsuz etkilendiklerini ortaya çıkarmıştır. Bunun önüne geçmek için nöbet görevi ücrete tabi tutularak nöbet tutmak isteğe bağlı kılınabilir önerisinde bulunmuştur. Ayrıca nöbet görevinin öğretmenlerden alınarak bağımsız bir kuruluşa da verilebileceğini de ortaya koymuşlardır.

Sochalski (2002) yapmış olduğu çalışmada, ücret artışının diğer kurumlardaki çalışanlarda da çalışmaya devam etmesinde etkili olacağını belirtmiştir.

2. “Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Değişkenlerin kategorik olması sebebiyle 2*2lik tablolar üzerinden yapılan Ki- Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 3. Ki-Kare Testi Sonucu

Nöbet tutma memnuniyeti	Cinsiyet
-------------------------	----------

X^2	32,357 ^a	13,226 ^a
Sd	1	1
Asmp. Sig.	.000	.000

Çizelge 3'te görüldüğü gibi nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin nöbet tutmaktan memnun olma durumunun kadın-erkek olma durumu ile farklılaştığını göstermiştir.

3. “Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Yapılan Ki-Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 4. Ki-Kare Testi Sonucu

	Kıdem	Kaygı
X^2	7,870 ^a	18,561 ^b
Sd	5	1
Asmp. Sig.	,164	,000

Çizelge 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmamıştır. Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumu arasında uyumun olmadığını göstermiştir.

4. “Öğretmenlerin medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Değişkenlerin kategorik olması sebebiyle 2*2lik tablolar üzerinden yapılan Ki-Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 5. Ki-Kare Testi Sonucu

	Medeni durum	Nöbet sorumluluğu
X^2	54,270 ^a	46,339 ^a
Sd	1	1
Asmp. Sig.	,000	,000

Çizelge 5'de görüldüğü gibi öğretmenlerin medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmuştur. Ki-kare testi sonucu öğretmenlerin nöbet tutmaya yönelik sorumluluk alma durumlarının onların evli ya da bekâr olma durumlarına göre farklılaştığını göstermiştir.

5. “Öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Değişkenlerin kategorik olması sebebiyle 2*2lik tablolar üzerinden yapılan Ki-Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 6. Ki-Kare Testi Sonucu

	Kaygı	Risk
X^2	18,561 ^a	5,435 ^b
Sd	1	1
Asmp. Sig.	,000	,000

Çizelge 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmuştur. Ki-kare testi sonucu öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında uyum olduğu sonuca ulaşılmıştır.

6. “İdarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında ilişki var mı?” sorusunun yanıtında değişkenler arasındaki manidarlık ki-kare testi ile tespit edilmiştir. Değişkenlerin kategorik olması sebebiyle 2*2’lik tablolar üzerinden yapılan Ki-Kare uyum testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 7. Ki-Kare Testi Sonucu

	Objektif davranma	Nöbet günü
X^2	36,739 ^a	1,957 ^a
Sd	1	1
Asmp. Sig.	,000	,162

Çizelge 7’de görüldüğü gibi idarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında ilişki arasında ($p<.05$) düzeyinde ilişki bulunmamıştır. Ki-kare testi sonucu idarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında uyum olmadığı sonuca ulaşılmıştır.

7. “Nöbet görevine tüm öğretmenler gerekli hassasiyeti aynı şekilde gösteriyor mu” sorusunun yanıtında yapılan görüşmeler sonucunda katılımcılardan alınan yanıtlara ilişkin elde edilen bulgular aşağıda incelenmiştir.

Çizelge 8. “Nöbet görevine tüm öğretmenler gerekli hassasiyeti aynı şekilde gösteriyor mu?” Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

	f	%
Gerekli hassasiyeti gösteriyor	13	16
Gerekli hassasiyeti göstermiyor	97	84
Toplam	115	100

Çizelge 8’de katılımcıların %16’sı nöbet görevine tüm öğretmenlerin gerekli hassasiyeti aynı şekilde gösterdiğini, %84’ü ise gerekli hassasiyeti aynı şekilde göstermediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun nöbet görevine gerekli hassasiyeti aynı şekilde göstermediği görülmektedir. Aşağıdaki örnek bu durumu açıklar niteliktedir.

K4: Hayır kesinlikle göstermiyor. Kesinlikle bu durum öğretmenin görev ve sorumluluğuna bağlıdır. Eğer işini bilen bir öğretmense nöbetini aksatmıyor ve gerekirse çay içmeye, öğle arası yemek yemeye vakit bile bulamayıp nöbet tutuyor.”

Nöbet görevine tüm öğretmenlerin gerekli hassasiyeti göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmının gerekli hassasiyeti göstermediği düşünülmektedir. Öğretmenlerin bazıları da işini ciddiye almadıkları görüşlerine ve kişi özelliklerine göre değiştiği görüşündedir.

8. “Nöbet sizce angarya bir iş midir?” sorusunun yanıtında yapılan görüşmeler sonucunda katılımcılardan alınan yanıtlara ilişkin elde edilen bulgular aşağıda incelenmiştir.

Çizelge 9. “Nöbet sizce angarya bir iş midir?” Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

	f	%
Angarya bulanlar	67	58
Angarya bulmayanlar	48	42

Toplam	115	100
--------	-----	-----

Çizelge 9’da katılımcıların %58’i nöbeti angarya bir iş bulmaktadır, %42’si ise nöbeti angarya bulmamaktadır. Birçok öğretmenin nöbet görevine tüm öğretmenlerin gerekli hassasiyeti aynı şekilde göstermediğini savunmaktadır. Örnek bu durumu açıklar niteliktedir.

K6: “Angarya olarak nitelenir mi bilmiyorum ama öğretmenin yapması gereken bir iş değil öğretmen eğitmendir işimiz öğrenciyi aydınlatmak onlara rehber olmak öğrenme imkânları oluşturmaktır bıraksalar da keşke işimizi yapsak daha iyi olur..”

K16: “Angarya ötesidir. Sınıf içerisinde öğrencinin derse ilgisini çekebilmek için büyük bir efor sarf ederken , teneffüslerde enerjilerini atmaya çalışan bir kitleyi zapt etmek büyük bir eziyete dönüyor.”

Nöbetin angarya bir iş olduğu görüşünde olan katılımcıların yarıya yakını angarya iş, diğer bir yarısı gerekli bulmuştur. Öğretmenlerin bazıları da sorumluluğu fazla buluyor, bazıları da iş yükü ve stres oluşturduğu görüşündedir.

9. “Nöbetçi olduğunuz gün derslerinize geç giriyor musunuz? Dersleriniz aksar mı?” sorusunun yanıtında katılımcılardan alınan yanıtlara ilişkin elde edilen bulgular aşağıda incelenmiştir.

Çizelge 10. “Nöbetçi olduğunuz gün derslerinize geç giriyor musunuz? Dersleriniz aksar mı?” Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

	f	%
Geç girenler	70	61
Geç Girmeyenler	45	39
Toplam	115	100

Çizelge 10’da katılımcıların %61’i nöbetçi olduğu gün derslerinize geç girdiğini ve derslerini aksattığını, %39’u nöbetçi olduğu gün derslerinize geç girmede ve derslerini aksatmadığı bulmaktadır. Verilen cevaplara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun nöbetçi olduğu gün derslerini aksattığını görülmektedir. Birçok öğretmenin derslerine geç girdiğini savunmaktadır. Örnek bu durumu açıklar niteliktedir.

K8: “Eksik öğretmen olmadığında mümkün olduğunca geç kalmam. Gelmeyen öğretmen olduğunda derslerimin yarısı bazen gider.”

K14: “Derslerim aksar, çantamı hazırlama fırsatım olmaz,kahvaltı yapamadığım için ikinci teneffüslerde yemek yiyemediğim için enerjim düşer.”

Nöbetçi olduğunuz gün derslerinize geç giren ve derslerini aksattığı görüşünde olan katılımcılarda bulunmaktadır. Katılımcıların bazıları da yorgunluk oluştuğunu ve performans düşüklüğüne sebep olduğunu belirtmiştir.

10. “Nöbet tutma ile ilgili nelerin değişmesini istersiniz?” sorusunun yanıtında aşağıdaki gibi düşüncelere ulaşılmıştır:

K14: “Güvenlik görevlileri olup okullarda onlar nöbet tutabilir. Öğle arası nöbetlerde daha esnek davranılabilir.”

K16: “Öğrenci sayısına orantılı bir şekilde olmalı. Yaşanan tüm olumsuz sonuçlar bize aksedilmemeli. Ücretinde gözüm yok isteğe bırakılmalı diyeceğim ama oyle olursa da istekli öğretmen bulamayacağız.”

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuçlar

1. Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile alınan ücret memnuniyeti arasında ilişki bulunmuştur.

2. Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet arasında ilişki bulunmuştur.
3. Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ilişki bulunmamıştır.
4. Öğretmenlerin medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ilişki bulunmuştur.
5. Öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında ilişki bulunmuştur.
6. İdarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında ilişki arasında bulunmamıştır.
7. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun nöbet görevinde gerekli hassasiyeti aynı şekilde göstermediğini belirtmiştir.
8. Katılımcıların yarıdan fazlası nöbeti angarya bir iş bulmaktadır.
9. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu nöbetçi olduğu gün derslerine geç girdiğini ve derslerini aksattığını belirtmiştir.
10. Ücretin artırılması, öğretmene yaptırımlara karşı soruşturma konularının esnetilmesi, nöbetçi öğretmen sayısının öğrenci sayısına orantılı bir şekilde olması ve nöbet görevinin daha az dersi olan güne konulması vb. sonucuna ulaşılmıştır.
11. Öğrencilerin yaralanması ve çeşitli kazaların olması, dışarıdan gelen saldırganlara karşı ne yapabileceğini bilmemesi, kaza durumlarında özellikle ölüm ve ağır yaralanmalarda ihmalinin görülmesi öğretmenlerde kaygıya neden oluşturmaktadır.

Öneriler

1. Öğretmenlerin nöbet tutmaktan memnun olma durumunun ücretle ilişkisi bulunmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin nöbet görevine yönelik düşüncelerinin ve davranışlarının daha olumlu olması açısından verilen ücretlerin ilgili kurum, kuruluşlar tarafından yönetmeliklerinde yer verilerek iyileştirilmesi önerilebilir.
2. Nöbet tutmaktan memnun olma durumu ile cinsiyet ilişkili bulunmuştur. Kadın ve erkek öğretmenlere göre farklılaşan nöbet gün sayısı ve hafta içi nöbet gününün yöneticiler tarafından oluşturulması önerilebilir. Böylece cinsiyete yönelik nöbet tutuma memnuniyeti bu ayarlama ile sağlanabilir.
3. Öğretmenlerin kıdemleri ile nöbet tutmaya yönelik kaygı durumları arasında ilişki bulunmamıştır. Öğretmenlikte kıdemi fazla olan öğretmenlerin nöbet görevine ilişkin kaygıları yeni ya da kıdem yılı daha az olan öğretmenlere göre değişmemektedir.
4. Öğretmenlerin medeni durumları ile nöbet tutmaya yönelik sorumluluk durumları arasında ilişki bulunmuştur. Evli ve bekâr olma durumu ile nöbet sorumluluğu arasında ilişkinin olması sebebiyle oluşturulacak nöbet gün ve saatlerinin buna göre ayarlanması ve yöneticilerin bu konuda esneklik sağlayarak öğretmenlerin nöbete yönelik sorumluluk duygusunu artırması önerilebilir.
5. Öğretmenlerin kaygı durumları ile nöbet tutmada aldıkları risk durumları arasında ilişki bulunmuştur. Öğretmenler tarafından kaygı yaratan bir durum ve riskli görülen nöbet tutuma görevine yönelik yönetmelikte değişiklik yapılması önerilebilir.
6. İdarenin objektif davranma durumu ile nöbet günü arasında ilişki arasında bulunmamıştır. Öğretmenlerin genel anlamda idarecilerini objektif bulduğu görülmüştür. Nöbet görevleri ile kurumların, okul yöneticilerinden de fikir alması önerilir.
7. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun nöbet görevinde gerekli hassasiyeti aynı şekilde göstermediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin bu görevi dikkate alması, onların görev ve sorumlulukları içerisinde olduğunun bilgisi yöneticiler tarafından verilemesi önerilebilir.

8. Katılımcıların yarısından fazlası nöbeti angarya bir iş bulmaktadır. Öğretmenlerin nöbet görevini kendilerine zorluk verdiği şeklinde değerlendirmesi sebebiyle istekli olanlara ek ücret karşılığında verilmesi, görev almayanların bu ücreti almamaları önerilebilir. Gönüllülük ilkesi ile görev fazladan yük olarak görülmeyebilir.
9. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu nöbetçi olduğu gün derslerine geç girdiğini ve derslerini aksattığını belirtmiştir. Nöbet günlerinin öğretmenlerin daha az yoğun olduğu ders günlerine yerleştirilmesi öğretmenlerin derslerini yürütmelerine engel olmaması açısından önerilir.
10. Öğretmene yaptırımlara karşı soruşturma konularının esnetilmesi, nöbetçi öğretmen sayısının öğrenci sayısına orantılı bir şekilde olması ve nöbet görevinin daha az dersi olan güne konulması vb. bulgularına dayalı olarak öğretmenlerin bu isteklerinin okul yöneticileri tarafından belirlenmesi önerilir.
11. Öğrencilerin yaralanması ve çeşitli kazaların olması, dışarıdan gelen saldırganlara karşı ne yapabileceğini bilmemesi öğretmenlerde kaygıya neden oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ilgili kurum yöneticilerinin öğretmenlerle görüşmeler yapması ve kaygı, korkuya neden olan etmenleri belirleyerek bu kaygıların ortadan kaldırılması önerilir.

KAYNAKÇA

- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çankaya, İ. H. (2009). Okul güvenliği üzerine teorik bir çözümleme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 97-103.
- Demir,F., ve Oral,Ş. (2016). Öğretmenlerin nöbet görevine ilişkin algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4 ,p. 477-488.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (25), 63-74.
- Eraslan, R., ve Aycan, S. (2008). Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2(1), 8-18.
- Erkal, S., ve Yertutan, C. (2010). Çocukların okulda kaza geçirme durumu ve okulda kaza geçirmelerini önlemeye yönelik ebeveyn davranışlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar eDergisi*, <http://www.Sdergi.Hacettepe.Edu.Tr/Sibelerkalcananyertutan.Pdf>.
- Gömlüksiz, M., Kilimci, S, Vural, R, A, Demir, Ö, Koçoğlu Ç, ve Erdal, E. (2008). Okul bahçeleri mercek altında: şiddet ve çocuk hakları üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2), 273-287.
- Gündoğdu, K., Saracaloğlu, S, A., Altın, M., ve Üstündağ, N. (2015). Okul nöbetlerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi: problemler ve öneriler, *İlköğretim Online*, 14(1), 276-294. <http://Dergipark.Ulakbim.Gov.Tr/Ilkonline/Article/View/5000084030/5>
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme, *Milli Eğitim Dergisi* (Güz 2004), Sayı: 164.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Memduhoğlu, H, B., ve Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69- 83.
- MEB Mevzuat (2017). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27305_0.html adresinden indirilmiştir.
- Memduhoğlu H.B., ve Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.

- Nezihoğlu, G, Ö., ve Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 41-53.
- Özer, N., ve Dönmez, B. (2007). Okul güvenliğine ilişkin kurumsal etkenler ve alınabilecek önlemler. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 299-313.
- Sochalski J.(2002).Nursing shortage redux: turning the corner on an enduring problem. *Health Affairs*, 2 1(5): 157-164. doi.org/10.1377/
- Tabanlı, E., ve Bektaş, T.(2009). Student safety in primary schools: a sample of büyükçekmece county, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 281- 284.
- Turhan, M., ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Yaman, E., ve Ayar, N, (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: okul polisi uygulaması. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 11, 147-171.